

## REGIONALIZACIJA NAJNOVEJŠI OBRAT

Razprave o regionalizaciji Slovenije se zaradi strahu slovenskih centralistov pred resnično decentralizacijo vlečejo že deset let in več. Občasno sicer oživijo ob tej ali oni potezi, te ali one vlade, nato pa je spet vse nekaj časa mirno.

Zadnji primer so sklepi slovenske vlade z dne 23. tega meseca ob predstavitvi predloga zakona o vzpodbujanju regionalnega razvoja. Vlada je odločila:

- za črpanje kohezijskih sredstev EU se Slovenija razdeli na dve enoti oziroma kozezijski regiji. vzhodno in zahodno. Sedež prve naj bi bil v Mariboru, sedež druge pa v Ljubljani.
- Ustanovi se 12 slovenskih razvojnih regij. Te se bodo teritorialno ujemale s sedanjimi 12 statističnimi regijami.
- Gornje regionalizacije na smemo mešati z ustanavljanjem političnih pokrajin.
- Za vzpodbujanje regionalnega razvoja se bo prispevek države povečal od 1% na 1,5%. Zato, da nerazviti predeli v zahodni regiji ne bodo preveč čutili posledic delitve na dve regiji.
  - 12 razvojnih regij je lahko podlaga za ustanovitev političnih pokrajin.

Razumljivo in normalno je, da je opozicija razočarana in kritizira vladne predloge in sklepe. Glavni očitke leti na to, da se vlada odpoveduje zahtevati od EU pravico, da se Slovenija za črpanje sredstev evropskih kohezijskih skladov razdeli na tri regije, kar bi vsekakor povečalo možnosti dostopa Slovenije do teh sredstev.

Vlada se brani, da glede na kriterij, da mora kohezijska regija imeti najmanj 800.000 prebivalcev, sta sedaj »realna možnost in realni dosegi Slovenije« samo dve kohezijski regiji.

Po mojem mnenju pa je (glavni) razlog za razočaranje dela opozicije vsaj še eden, ki ga sicer nihče ne omenja je pa zelo pomemben: Z odpovedjo trem regijam splava po vodi ideja, da bi se tri kohezijske regije postopoma in avtomatično spremenile v prave politične pokrajine. Dejstvo je, da zlasti v liberalni demokraciji to idejo pestujejo že dolgo. Tri regije – tri pokrajine: Štajerska, Kranjska in Primorska s sedeži v Mariboru, Ljubljani in v Kopru, ki se razvijejo iz treh kohezijskih regij. Ta ideja je vznemirjala slovensko javnost odkar so se začele razprave o črpanju sredstev evropskih skladov. Spomnimo se koliko dvoumnih izjav je bilo danih v zvezi s tem. Zamisel, kako priti po bližnjici do treh pokrajin v Sloveniji je, oziroma je bila, preprosta: z evromiljoni zapreti usta zoprnim regionalcem, ljudje pa se bodo na to sčasoma že sprijaznili, tudi samo s tremi regijami.

Ker ideje o oblikovanju treh pokrajin ne podpira veliko tehtnih argumentov, so do sedaj imeli ravno evromiljoni veliko težo. Kaj tej ideji ostane, če odpadejo evromiljoni? Ostane ji kvečjemu še en argument, ki pa je tudi ta zunanje-politične narave, in je bil prav pogosto v rabi pri utemeljevanju ideje o delitvi Slovenije na tri pokrajine. Ta argument se glasi: Slovenija je suverena država in ni primerno za suvereno državo, da se druži z deželami, ki to niso. Zato rabi tri pokrajine, ki se bodo namesto nje povezovale s sosednjimi deželami. Po mojem mnenju pa Slovenija prav zato, ker je suverena država, se lahko druži in sodeluje s komerkoli hoče. Gotovo se je sposobna organizirati tako, da bo sodelovanje s sosednjimi deželami racionalno in učinkovito, ne da bi zato podrejala svojo notranjo politično upravno in samoupravno organizacijo temu edinemu zunanje-političnemu cilju.

Tehtnih notranje političnih razlogov, ki bi podpirale idejo treh političnih pokrajin ni. Lažji dostop do kohezijskih sredstev, ki je časovno omejena zadeva, v nobenem primeru ne sme biti podlaga za regionalizacijo Slovenije, ki je dolgoročna, da ne rečem trajna opredelitev Slovenije.

Oglašajo se tudi tisti, ki so razočarani z uvrstitvijo v zahodno razvitejšo regijo, kamor po njihovem ne spadajo, ker so manj razviti. Ti pričakujejo, da bodo zaradi tega deležni manj sredstev iz evropskih skladov.

Posebej razumem bojazen prebivalcev tistih predelov Goriške regije, ki so manj razviti, da bo delitev na dve kohezijski regiji lahko prizadela njihove možnosti za izdatnejšo evropsko pomoč. Minister jih tolaži, da se evropska pomoč ne bo zmanjšala, in da se bo pomoč iz državnega proračuna posebej za njih povečala. In upajmo, da bo tako.

Nikakor ne podcenjujem evropske pomoči namenjene našim nerazvitim predelom, vendar mislim, da za Goriško in njen razvoj ni toliko pomembno, v katero kohezijsko regijo je uvrščena, ampak veliko bolj to, da dobi čimprej svojo lastno pokrajino. Mislim, da je sedaj pravi čas za to, da bi se vsi v Goriški regiji, bolj in manj razviti, zavzeli za čimprejšnjo ustanovitev Goriške pokrajine. Ta nam bi omogočila, ne samo odločanje in soodločanje o regionalnih zadevah, ampak bi, kot se je zgodilo drugod po Evropi, služila kot pomemben instrument pospeševanja razvoja. Pomagala bi nam tako do državnih sredstev, kot do še vedno dostopnih evropskih sredstev. Predvsem pa bi nam omogočila mobilizacijo lastnih virov in moči. Zanašanje na lastne moči, pa je edino pravo zagotovilo zanesljivega in zdravega razvoja.

Sedanja statistična in bodoča razvojna Goriška regija ima vse pogoje (zemljepisne, zgodovinske, število prebivalcev itd.), da postane politična pokrajina. V Goriško pokrajino bi se ob tej priliki lahko vključil še tisti del Krasa, ki zgodovinsko spada k Goriški, in ki danes v precejšnji meri gravitira k Novi Gorici.

In na koncu še vprašanje: So zadnji sklepi vlade o regionalizaciji Slovenije obrat v pravo smer? Kaže tako! Če se bosta kohezijski regiji ali regije ustanovile samo za črpanje kohezijskih sredstev in se ne bodo mogle spremeniti v politične, in če bo 12 bodočih razvojnih regij osnova za ustanovitev političnih pokrajin, potem je to tapravo. Pogoj pa je, da bodo tvorci nove ureditve imeli stalno pred očmi dve stvari: decentralizacijo in regionalno samoupravo. To se pravi cilj približati odločanje o regionalnih zadevah tistim, ki se jih te zadeve najbolj neposredno tičejo.

Projekt treh pokrajin ne zagotavlja ne prave decentralizacije, ne prave regionalne samouprave. Če bi uveljavili ta projekt, potem o regionalnih zadevah (npr. o regionalni bolnišnici) ne bi sicer odločal več državni minister v Ljubljani, ampak eden od treh regionalnih ministrov (vseeno kako bi se imenoval), bodisi v Kopru, bodisi v Mariboru ali Ljubljani. Vloga prizadetih prebivalcev pri tem pa ne bi bila nič večja od današnje.

Projektanti treh regij in treh pokrajin obljublajo ustanovitev v okviru regije številnih podpokrajin, kar jim zagotavlja številne privržence. Pri tem pa seveda ne mislijo na nadaljnjo decentralizacijo regionalnih zadev na podpokrajine. In tudi ne povedo, da decentralizacija na podpokrajine sploh ni možna. Na primer upravljanja regionalne bolnišnice, ki oskrbuje najmanj 100.000 prebivalcev ni mogoče decentralizirati na podpokrajino z 20.000 prebivalci. Podobno je tudi z decentralizacijo drugih regionalnih zadev. Poenostavljeno povedano podpokrajine, bi se lahko ukvarjale z medobčinskimi sodelovanjem, ki pa ga je mogoče zagotoviti na enostavnejši in cenejši način.

Danes med občino in državo ni nikogar, to se pravi nobene višje stopnje lokalne samouprave, ki bi jo pa nujno potrebovali. Z organizacijo treh pokrajin in 20 in več podpokrajin bi dobili trostopensko organiziranost: občina – podpokrajina – pokrajina – država. Take organizacije Slovenija, kot relativno majhna dežela, gotovo ne rabi. Cena take organiziranosti bi bila za davkoplačevalce zelo visoka. (Pomislimo samo na potrojitev nekaterih državnih ministrstev in drugih uradov, do katerih bi prišlo na regionalnem nivoju in na 22 ali več podpokrajinskih uprav.) Tudi, če pustimo ob strani, da cilj regionalizacije, to je uresničevanje decentralizacije, regionalne samouprave in demokratizacije države, s tako ureditvijo sploh ne bi bil dosežen.

Naj zaključim: upanje, da se bo dolga zgodba o regionalizaciji Slovenije vendarle srečno končala, je nekoliko večje.

Nova Gorica, dne 1.7.2005

Dr. Cvetko Vidmar